

Sakspapir

Saksbehandlar	Arkiv	ArkivsakID
Eirik Bouwer Utne	FA - D11	17/602

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
31/2017	Utval for levekår	PS	21.03.2017
30/2017	Kommunestyret	PS	29.03.2017

Bruk av granulat på kunstgrasbanar i Meland kommune

Saksopplysningar:

Bakgrunn

Spørsmålet om mikroplastproblematikk og effektar av spreing og blanding av kjemikaliar i naturen har vore aktuell over lenger tid. Dei siste tiåra har særleg fotballbanar med grusdekke, men òg somme naturgrasbanar, vorte rehabilitert med kunstgrasdekke, i tillegg til mange nyetableringar. Talet på slike banar, i full storleik, har auka frå kring 100 til opp under 1 000 dei siste femten åra. Banane er avhengig av å verte strødd med granulat, som oftast laga av malte bildekk. Slike banar er for heile landet sett under eitt estimert til å kunne stå for utslipp av opptil 1 500 tonn mikroplast kvart år.

I Meland har vi i dag fire kunstgrasbanar: to på Fossemyra, ein ved Vestbygd skule og ein i Leirdalen. I tillegg vert det planlagt for ein ny kunstgrasbane på Fossemyra, samt rehabilitering av ein av dei eksisterande.

Saka følgjer opp KS-møtet den 14.12.2016. Ein legg i saksvurderinga opp til å kaste lys på problemstillingar knytt til bruk av kunstgras og granulat innan drifta av fotballanlegg, potensielle tiltak og til sist legge fram korleis vegen vidare kan sjå ut.

Vurdering

Meland kommune er ikkje aleine i å ha problemstillinga oppe til vurdering. Fleire kommunar i Hordaland arbeider med dette, og problemstillinga er til drøfting på fleire nivå innan forvaltinga og i idretten. Sjølv om ein lenge har vore klar over utfordringane ved plastavfall, til dømes ved oppsamlingar i havet, dyr som har lidd og lokale strandryddingsaksjonar, har problema med dei store utsleppa av plastavfall i naturen fått auka ålmenn merksemd både på lokalt og nasjonalt nivå den siste tida.

I tillegg har ikkje minst problematikken knytt til mikroplast fått auka merksemd. Mikroplast er små plastpartiklar, som anten er eit resultat av nedbryting av plast (sekundær), eller som har vore nytta som ingrediens i ulike produkt (primær).

Mikroplasten har klare negative effektar på naturen. Det tek hundrevis av år å bryte han ned, overflaten bind til seg miljøgifter som til dømes DDT og PCB, og han vert blanda inn med føda til

sjødyr, som ofte ikkje klarar å skilje han ut. Miljøgifter frå mikroplast er funne i fugleveg, og plastfragment er funne i fugl og ikkje minst fisk. Dette kan akkumulerast over tid, og ein kjenner ikkje til kva for konsekvensar som kan komme av opphoping av mikroplast i menneskekroppen gjennom næringskjeda.

Det vert årleg danna kring 8 000 tonn primær mikroplast i Noreg. Dei største kjeldene er ikkje kosmetikk, som det har vore fokus på over lenger tid, men slitasje av bildekk, granulat frå kunstgrasbanar, maling og vedlikehald av skip, fritidsbåtar, bygg og veger, og tap frå plastproduksjon. I tillegg kjem nedbrytinga av dei store mengda med marint plastavfall, som førar til sekundær mikroplast.

Utslepp av kjemikaliar i naturen har eit svært komplisert saksbilette. Granulat frå bildekk har fleire miljøfarlege stoff og bidreg til den kjemiske cocktailen i det marine miljøet. Denne samanblandinga av ulike kjemikaliar er uoversiktleg, og er noko som er vanskeleg å sjå effekten av før det har gått tid.

I tillegg kjem påverknaden på brukarar av banane. I 2006 vart det berekna at nivået av kreftframkallande stoff, og påverknaden av dei, var for lågt til å utgjere ein reell fare. Likevel vart det åtvara mot bruken av desse i eit helseperspektiv. Det same gjaldt for utslepp av kjemikaliar til vatn, der det vart påvist risiko for negative miljøeffektar i lokalt overflatevatn.

Kunstgrasbanar i Noreg

Det er estimert til å vere kring 130 000 tonn granulat i bruk i Noreg, 76 000 av desse på fotballbanar. For tida finst det over 1 000 store banar (64 x 100m), opp under 400 mindre banar (40 x 60m) og over 2 500 ballbingar eller liknande. I tillegg kjem andre banestorleiker og leikeplassar. Slitasje på banedekket førar òg til utslipp til vassdrag og avlaup av partiklar frå sjølve kunstgraset.

Det er normalt å berekne at det er mellom 75–120 tonn granulat på ein bane i full storleik, der kring 10 % skal verte fylt på kvart år, avhengig av mellom anna snøbrøyting, banedesign og driftsrutinar. Det totale utslippet er berekna til kring 1 500 tonn, som er det nest høgaste talet på utslipp av primær mikroplast etter slitasje på bildekk. Utslippet skjer ved drenering til vassdrag, drenering til avlaupssystem som reinseanlegg ikkje fullstendig tek høgde for, og oppsamling i klede og sko til brukarar. Partiklane ender så i havet gjennom klesvask. Banedesign, drifts- og vedlikehaldsrutinar og rutinar knytt til snøbrøyting er avgjerande for utslippsnivået.

Mens ein naturgrasbane er i bruk kring 400 timar i året, vert ein kunstgrasbane i gjennomsnitt brukt 2 200 timar. Spelemiddelfinansiering er ein viktig del av den store utbygginga, ikkje minst gjennom regelen om at rehabilitering av banedekke kan skje etter 10 år.

Kunstgrasbanar i Meland

Vi har i dag fire kunstgrasbanar i kommunen, med ein under planlegging og ein under planlegging for rehabilitering. I tillegg kjem ballbingar og leikeplassar.

Leirdalen idrettsanlegg:

Ein bane i full storleik, som er eigd av Meland kommune og drifta av Nordre Holsnøy IL. Idrettslaget har rutinar for å avgrense spreinga av granulat ved snøbrøyting, baserer seg på gjenbruk og har ikkje lager av granulat. Bana vart påfylla i 2016.

Vestbygd skule:

Ein bane i storleik 29x49 meter (5-bane), eigd og drifta av Nordre Holsnøy IL. Grunneigar er Meland kommune. Bana vert drifta tilsvarande som i Leirdalen.

Fossemyra idrettspark:

To banar i full storleik, som vert eigde og drivne av IL Kvernbit. Grunneigar på nordre bane er Meland kommune. Idrettslaget har berre eit mindre lager av gummigranulat, og baserer seg på gjenbruk av granulat. Drifta har rutinar på å samle granulat etter snøbrøyting, og tømmer sluk to gongar i året. I samband med planlegginga for ny rehabilitert bane og etablering av bane 3, er det lagt opp til å etablere oppsamlingskammer i tre nivå der idrettsanlegget drenerer mot Mjåtveitelva. Det har vorte vurdert bruk av korkgranulat på bane 3.

Ballbingar og leikeplassar:

Det er åtte ballbingar og eit større tal på leikeplassar i kommunen. Desse har ikkje vore vurdert i saka.

Potensielle tiltak

Overgang til naturgras

Naturgrasbanar er meir komplisert å drifte, kostbare å etablere og er i bruk gjennomsnittleg 18% av tida til ein kunstgrasbane. Tiltaket er vurdert som ikkje å vere aktuelt.

Betre design og sikring av kunstgrasbanar for å unngå tap av gummigranulat og kunstgras

Design av banar, tryggingssonar og dreneringssystem med oppsamlingskummer kan bøte på noko av tapet av granulat. Tiltaket kan vere aktuelt, men krev investeringar.

Rutinar for snøbrøyting, reinsing og fordeling

Gode rutinar for å ta vare på og sikre så mykje som mogleg av granulaten gjennom drifta er svært viktig for å redusere utslipp. Tiltaket samsvarer med idrettslaga si drift.

Trygg oppbevaring av granulat og gjenbruksordningar

Oppbevaring på kontrollerte plassar som er sikra mot avrenning til vassdrag vil redusere utsleppa. Gjenbruk av granulat og returordningar sikrar betre styring på utslepp. Tiltaket samsvarer dels med idrettslaga si drift.

Utbetre reinseanlegg

Vil kunne betre reinsinga av mikroplast på generell basis. Tiltaket har ukjent kostnad, tekniske utfordringar og effekt.

Undersøkje miljøvennlege alternativ til gummigranulat på kunstgrasbanar

Termoplastgranulat. Tiltaket vil ikkje bøte på problematikken knytt til utslepp av mikroplast, men kan ha positive helseeffektar sidan denne varianten har mindre miljøgifter. Termoplast er ikkje eit eintydig omgrep. Tiltaket vil medføre meirkostnadar, og krev investeringar.

Korkgranulat. Tiltaket vil bøte på utsleppa av mikroplast, men er rapportert å vere vanskeleg å få tak i. Granulaten kan òg ha utfordringar i eitt vått vestlandsklima. Miljøkonsekvensar av produksjonen har ikkje vore kjende i denne vurderinga. Tiltaket vil medføre meirkostnadar, og krev investeringar.

Vurdere å stille krav til drift av kunstgrasbanar i lokal forskrift

Tiltaket må greiast ut nærmare, sett i forhold til lovverk, reguleringar og nasjonalt arbeid på feltet.

Vegen vidare

Regjeringa har varsla at temaet vil verte ein del av den kommande plaststrategien. Det skjer mykje forskning på feltet, og mange kommunar og fylkeskommunar arbeider med tilsvarande problemstillingar. Fotballen sjølv er involvert i saka, og Fotballspillerenes interesseorganisasjon har oppmoda om at problematikken må undersøkast nærmare.

Med omsyn til konteksten saka står i, idretten som frivillig aktør og dei klare positive effektane kunstgrasbanane har for helsa til barn og unge, bør saka greiast ut vidare. Dette bør skje i ei arbeidsgruppe sett saman av representantar for relevante fagfelt i administrasjonen og frå idretten.

Folkehelse

Gode kunstgrasbanar er svært viktige for barn og unge si helse. Samstundes er det store miljøutfordringar knytt til banetypen.

Miljø

Saka har tydelege konsekvensar for miljøet.

Økonomi

Fleire av tiltaka kan utløyse behov for investeringar ved idrettsanlegga.

Konklusjon

Vurderinga av problematikken knytt til granulatbruk i kunstgrasbanar ligg føre. Saka kan danne eit bakteppe og grunnlag for vidare arbeid.

Framlegg til vedtak:

«Kommunestyret ønskjer på sikt å fase ut bruken av gummi- og plastgranulat på kunstgrasbanar i Meland. Det vert sett ned ei arbeidsgruppe med medlemmar frå administrasjonen og idretten, som får som mandat å greie ut eit opplegg som kan sørgje for ein framtidig overgang til meir miljøvennlege alternativ til dagens situasjon, i samsvar med nasjonalt arbeid innfor temaet. Arbeidsgruppa kjem med tilbakemelding og resultat av arbeidet til Utval for levkår.»

Utval for levkår - 31/2017

ULK - behandling:

ULK – samrøystes framlegg til vedtak:

«Kommunestyret ønskjer på sikt å fase ut bruken av gummi- og plastgranulat på kunstgrasbanar i Meland. Det vert sett ned ei arbeidsgruppe med medlemmar frå administrasjonen og idretten, som får som mandat å greie ut eit opplegg som kan sørgje for ein framtidig overgang til meir miljøvennlege alternativ til dagens situasjon, i samsvar med nasjonalt arbeid innfor temaet.

Arbeidsgruppa kjem med tilbakemelding og resultat av arbeidet til Utval for levekår.»

Kommunestyret - 30/2017

KS - behandling:

Framlegg til vedtak frå Øyvind H. Oddekalv:

Saka vert utsett til kommunestyremøtet 10. mai

Utsetjingsframlegget vart samrøystes vedteke.

KS - samrøystes vedtak:

Saka vert utsett til kommunestyremøtet 10. mai.